Religie en Natuur

DHO-Symposium
29 november 2007
Verdiepingssessie

Cathrien de Pater

Disclaimer:

1. *Deze presentatie is geen pleidooi voor of tegen wat voor levensovertuiging dan ook.*
2. *Het is ook geen poging om religies te 'gebruiken' voor een vooropgestelde duurzaamheids- of andere agenda.*
3. *Verder erkennen we dat geloof en praktijk vaak sterk uiteenlopen. In de eerste presentatie worden* centrale *thema's aangeduid. Hoewel we hier en daar verbanden zullen leggen naar de handelings[raktijk, zijn we ons bewust van het risico van onvolledigheid en oversimplificatie hierbij.*
4. *We erkennen dat ook binnen levensovertuigingen grote verschillen van interpretatie bestaan. De tijd ontbreekt om hier diep op in te gaan.*
5. *Mochten deelnemers zich storen aan de hier gegeven beschrijving, dan bij voorbaat excuses.*

Wat is Religie?

- Re-ligere van mens, wereld, ‘bovenwereld’;
- Veel definities, geen sluitende.
- 7 dimensies (Smart):
  - practisch-ritueel)
  - ervarings/emotioneel) spiritualiteit
  - verhalend/mythisch)
  - doctrinair/filosofisch
  - ethisch/wettisch
  - sociaal/institutioneel
  - materiëel

Religies in de wereld

	x 1000:
Christianity:	2.100.000
Islam:	1.500.000
Secular/Nonreligious/ Agnostic/Atheist:	1.100.000
Hinduism:	900.000
Chinese traditional religion:	394.000
Buddhism:	376.000
primal-indigenous:	300.000
African Traditional & Diasporic:	100.000
Sikhism:	23.000
Juche:	19.000
Spiritism:	15.000
Judaism:	14.00
Baha'i:	7.000
Jainism:	4.200
Shinto:	4.000
Cao Dai:	4.000
Zoroastrianism:	2.600
Tenrikyo:	2.000
Neo-Paganism:	1.000
Unitarian-Universalism:	800
Rastafarianism:	600
Scientology:	500

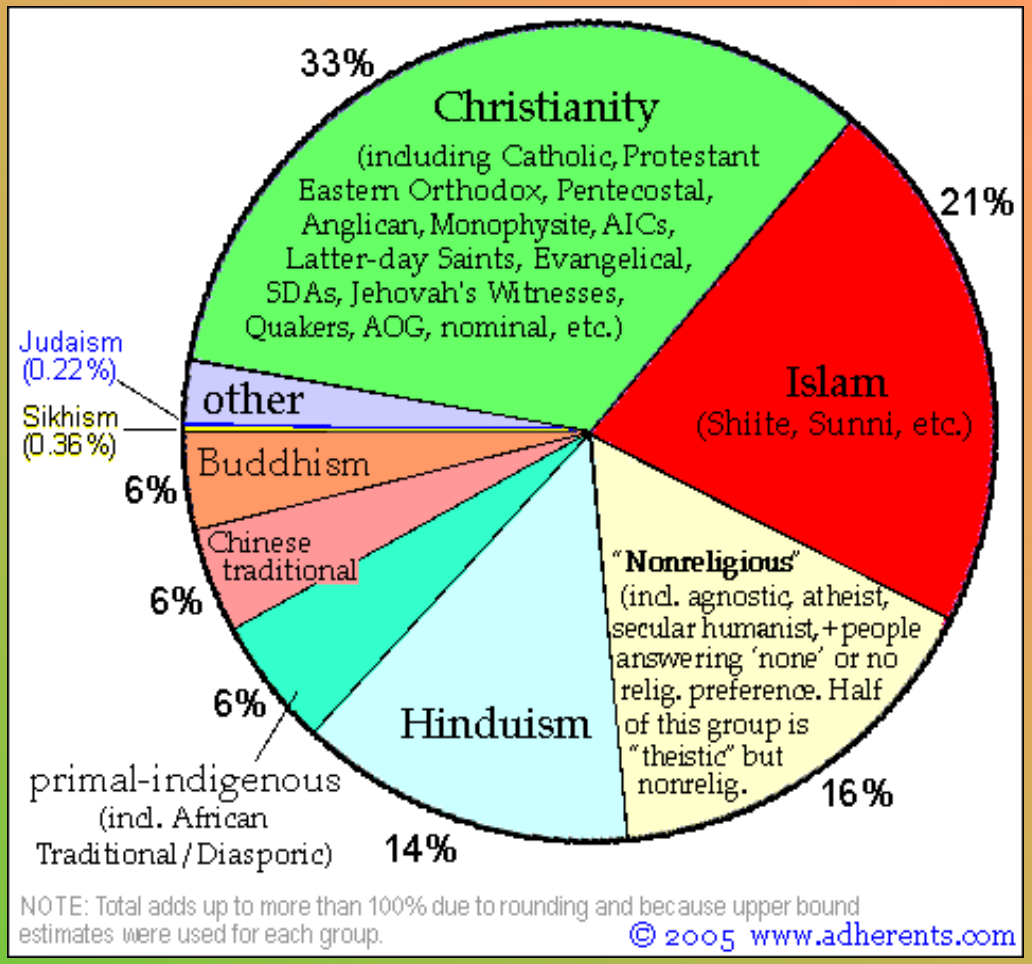

Inhoud workshop

- Wat zeggen religies & levensbeschouwingen over natuur?
- Wie houden zich ermee bezig?

- Eigen ervaringen uit je werk of persoonlijk leven?
- Religies: wanneer ‘carrier’ en wanneer ‘barrier’ voor DO?

Wat zeggen Religies over natuur?

- Christendom
- Islam
- Hindoeïsme/Boeddhisme
- ‘Inheemse Spiritualiteiten’

Christendom & natuur

- God, Schepping, Mens
- Relaties:
  - ‘Sacramenteel’
  - ‘Verbonds’
    - Rentmeesterschap

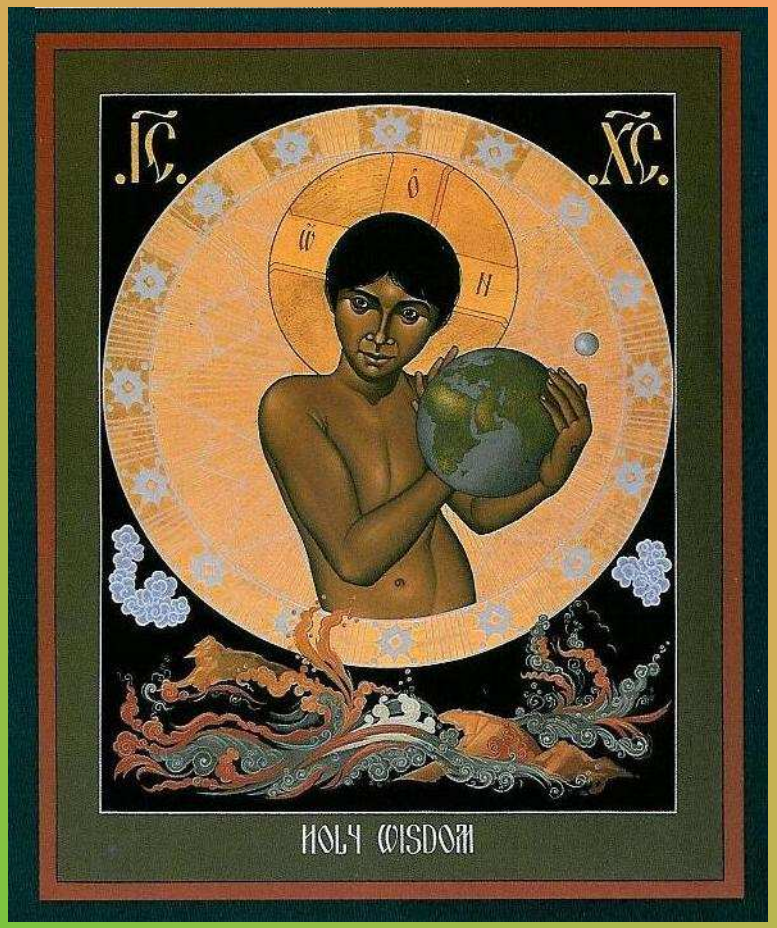

Islam & Natuur

- Bronnen: Qur’an, Hadith;
- Begrippen:
  - Tabi’a = Natuur *(physis)*
  - Tawhid: eenheid (van God)
  - Fitra: essentiële aard
  - Khalifa (‘rentmeesterschap’)

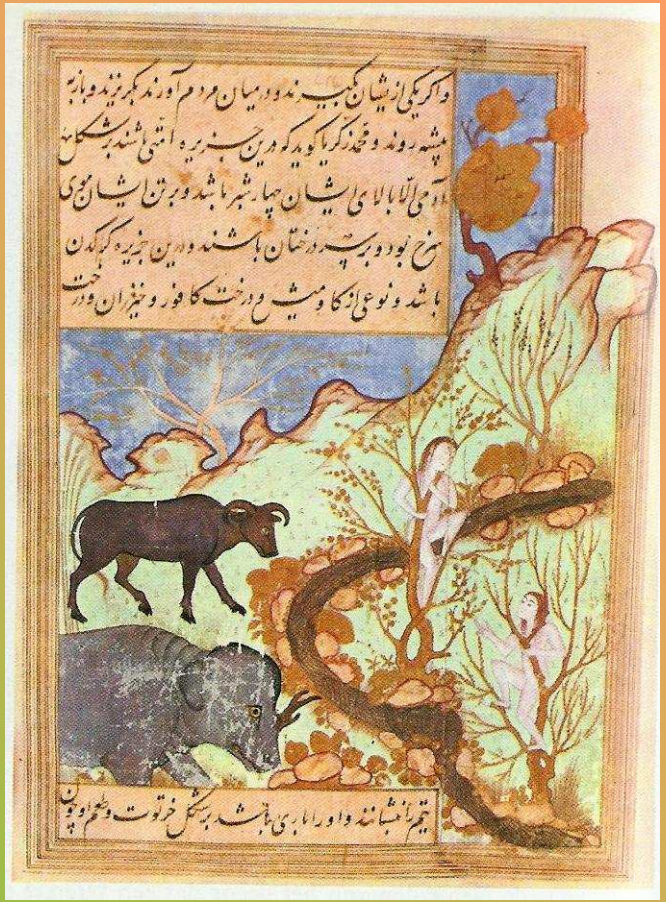

Hindoeïsme/Boeddhisme & Natuur

- Samsara: wereld = lijden
- Moksha: verlichting
- Nirwana: ‘Uitdoving’
- Karma: ‘actie’

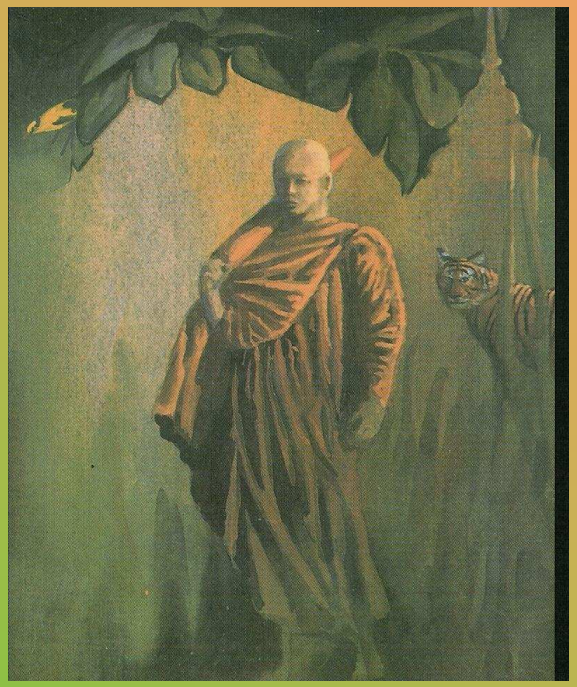

‘Inheemse spiritualiteiten’ & natuur

- Heel divers!
- Moeder aarde/songlines
- Voorouders?
- Ecocentrisch?

Recente geschiedenis

1. ‘Ontkenning en ongemak’
2. Lynn White 1968: ‘The Historical Roots of our Ecological Crisis’
3. 70er jaren: Milieu- en natuurbeweging
4. Voices of the Poor (Wereldbank-survey): 60,000 ondervraagden: grootste vertrouwen is in FBO’s
5. 1978: ‘Forests for People’
   - → Community/Social Forestry, Participatie, Multi-Stakeholderprocessen
6. 80er jaren: gescheiden sporen R en N-bewegingen
7. 90er jaren: groei aandacht voor spiritualiteit
8. va eind 90er jaren: convergentie R & N
   - → nieuw wetenschapsgebied R&N;
   - → ecospiritualiteit: geleefde praktijk

Vanuit de Kenniswerkers - internationaal:

– Schumacher College (UK)

•Forum on Religion and Ecology
(Harvard, Tucker & Grim)

- Religion and Nature (Taylor): www.ReligionandNature.com

- American Academy of Religion (AAR)
  → Religion and Ecology Studies Group
  – http://www.aarweb.org/

Vanuit de Kenniswerkers - in Nederland (1):

- Sociale wetenschappen & Filosofie:
  - Visions of Nature (De Groot, v den Born, Nijmegen)
  - Natuurethiek (Drenthen, Zwart, Nijmegen)
  - Natuurbeleving (v den Berg, Buijs e.a. Alterra, Wageningen)
  - Toegepaste Filosofie (Wageningen)
  - Milieu-educatie (van Koppen, Utrecht)
  - Milieufilosofie (voorh. Zweers, Utrecht)
- Aardwetenschappen
  - Levensbeschouwingen en Natuur (Boersema, VU)

Vanuit de Kenniswerkers - in Nederland (2):

- Religiewetenschappen, Theologie, Spiritualiteit:
  - Proefschriften over St. Franciscus, Sally MacFague etc.
  - bomen India (Nugteren, Tilburg)
  - Spiritualiteit van bomen: Van Trigt & van Koppen (Wageningen)
  - Spiritualiteit en natuur: de Witt (Nijmegen)
  - Topervaringen & Jongeren (Alterra, Wageningen)

- UVA Fac. Geesteswetenschappen →
  - Hermetische Geschiedenis & Nieuwe Esoterische stromingen (Hanegraaff, von Stuckradt)

Vanuit de praktijk

- Geleefde (milieu)spiritualiteit:
  - Franciscaanse Milieuspiritualiteit (Stoutenburg, de Wonne)
  - Benedictijnse leefregel
  - Amish, Hutterites (USA)
- Beleid & Politiek:
  - WWF: Living Planet
  - IUCN: Saced Sites
  - St. Kerk en Grond, Nederland
  - Zegenen van rivieren: Patriarch Bartholomeos I van Instanbul
    - → Amazone 2006
  - Ontwikkelingssamenwerking:
    - » OIKOS/Kenniscentrum Religie & Ontwikkeling
    - → Wereldbank – dialoog met Faith-Based Organisations)

‘Nieuwe esoterische stromingen’

- Natuurbeleving:
  - Natuurcollege (Irene van Lippe)
  - Ecotherapie (Andeweg)
  - Ontmoeting met bomen (Kooistra)
  - Netwerken Energetische Landbouw
  - Etc.
- ‘Self-based ecospirituality’ (de Groot)
- ‘ecospirituele zelfcreatie’ (Vintges)

Case India

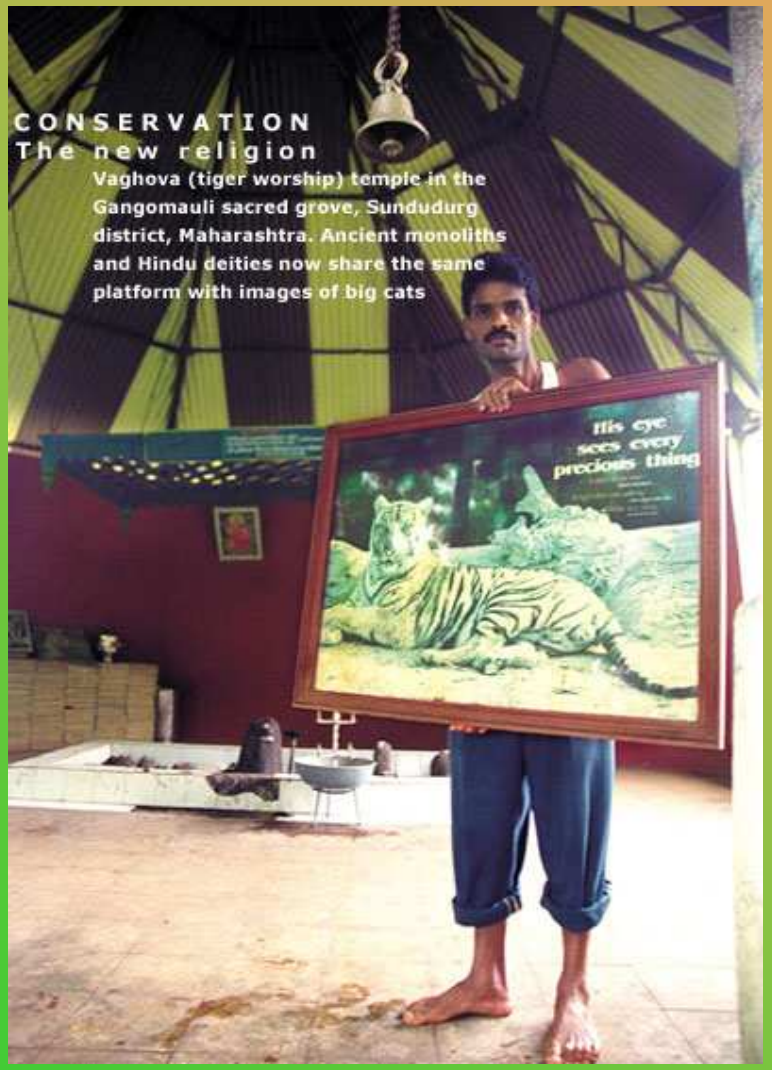

- ‘Mijnbouw’ van oude teksten buiten context = subjectief;
- Mobiliseren religieuze mythen & riten kan terugkaatsen;
- ‘Gebruik’ religie in multiculturele, seculiere maatschappij?
- Ahimsa (‘geweldloosheid’)
- Samtosha (‘zelfbeperking’)
- ‘geo-piety’, heilige bossen & plaatsen

(Nugteren, 2007)

VRAGEN

1. Kan je uit je eigen werkpraktijk een ervaring noemen met de koppeling tussen religie en natuur?
2. Was deze ervaring:
   a. positief
   b. negatief of
   c. neutraal/allebei?

Rol van religies in DO?

- Dialoog
- Voorstel: Back office – Front office

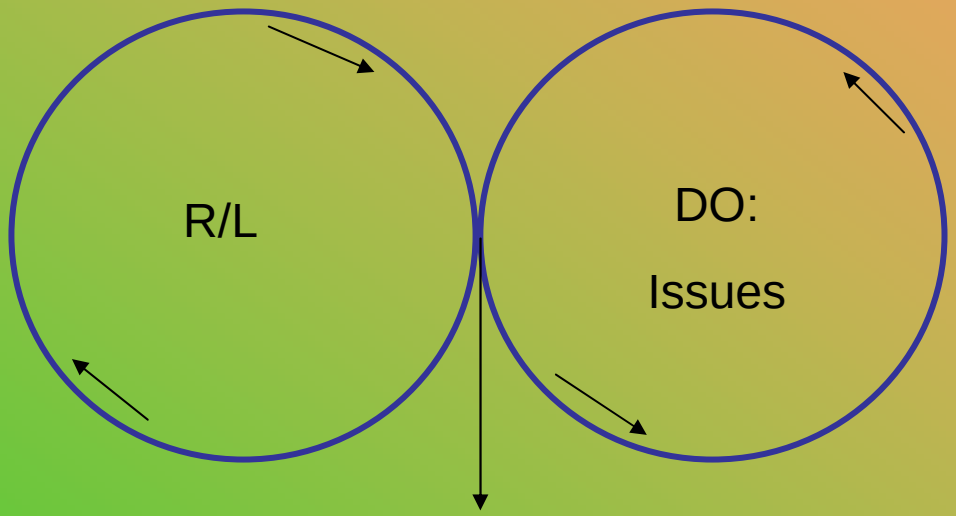

Caveats / pas op voor: Wat kan wel?

- Instrumentalisme - Dialoog
  ('gebruik' voor eigen agenda)
- Essentialisme - Oog voor feiten & cultuur
  ('inheemse religies houden van Moeder Aarde')
- Generalisering - Oog voor identiteit & emotie
  ('u bent moslim / hindoe / christen, dus…')
- Missionarisme - Respect
  ('als iedereen boeddhist / humanist / … zou worden, werd de wereld duurzaam')

DANK U WEL!